

M.A. Thesis Comparative History

Living Standards in British Africa in a Comparative Perspective, 1880-1945. Is Poverty Destiny?

SAMENVATTING

De grote kloof tussen arm en rijk is een van de meest fundamentele maatschappelijke vraagstukken van onze tijd. Sub-Saharisch Afrika (hierna: Afrika) bevindt zich stelselmatig aan de onderkant van allerlei internationale ontwikkelingsindicatoren en staat, mede daarom, in de belangstelling van veel ontwikkelingseconomen en economisch historici die zoeken naar de determinanten van economische groei én stagnatie. Economische verklaringsmodellen voor lange termijn ontwikkelingsproblematiek benadrukken de structurele barrières van Afrika's veronderstelde nadelige geografie en de lange termijn gevolgen van koloniale uitbuiting. Niet zelden treffen we in de literatuur een sterke mate van determinisme aan, die besloten liggen in het idee dat de uitwassen van de koloniale geschiedenis van blijvende invloed zijn op het postkoloniale Afrikaanse ontwikkelingspad vanwege zogenaamde 'institutional persistence'.

Deze scriptie raakt aan de kern van het academische debat over de wortels van de Afrikaanse groei tragedie in de twintigste eeuw. Ik betoog dat de conclusies die in de 'groeiliteratuur' getrokken worden gebaseerd zijn op betwistbaar statistisch bewijs en bovendien voorbarig zijn omdat er nog te weinig bekend is over het functioneren van de Afrikaanse economie voor 1950 – laat staan over het effect van deze periode op de lange termijn. De centrale vraag die deze scriptie probeert te beantwoorden is of er bewijs is voor de stelling dat de koloniale periode een negatieve invloed heeft gehad op de levensstandaard van de inheemse Afrikaanse bevolking. Ik concentreer me daarbij vooral op de koopkracht van lonen in de stedelijke sector in het tijdvak 1880-1940. Voor dit doel heb ik tijdreeksen van lonen en prijzen gereconstrueerd op basis van koloniaal statistisch bronnenmateriaal (de zogenaamde colonial blue books). Uit deze tijdreeksen heb ik vervolgens de reële loonontwikkeling berekend voor stedelijke ongeschoolde arbeiders in acht Brits Afrikaanse kolonies (Gambia, Gold Coast, Kenya, Mauritius, Nigeria, Nyasaland, Sierra Leone en Uganda) en deze geplaatst in een internationaal vergelijkend perspectief. De resultaten van dit onderzoek kunnen zowel iets zeggen over de mate van koloniale 'extractie' als over de algemene economische dynamiek in verschillende delen van Afrika, waarbij verschillen in de koloniale politiek van verschillende Europese mogendheden bewust worden uitgesloten.

De belangrijkste uitkomst van deze vergelijkende empirische analyse is dat de reële lonen in het merendeel van de Britse kolonies zijn gestegen gedurende de koloniale periode en dat het absolute koopkrachtniveau in de meeste gevallen ver boven het bestaansminimum lag. Deze conclusie blijft staan na aftrek van de geheven belastingen, die ik ook voor elke kolonie apart in kaart heb gebracht. Door het vergelijkende perspectief, – iets waarmee dit onderzoek zich onderscheidt van andere recente economisch-historische studies over koloniaal Afrika – worden ook een aantal andere trends zichtbaar. Ten eerste blijkt dat het bestaansniveau in Brits Afrika ver boven dat van pre-industrieel Azië lag en dat de reële loontrend minder te lijden had onder de crisis van de jaren '30 dan in Latijns-Amerika en Azië. Ten tweede laat de absolute koopkrachtontwikkeling een significant verschil zien tussen West- en Oost Brits Afrika: West-Afrika kende een hogere en een sneller stijgende ontwikkeling van de reële lonen, terwijl Afrikaanse arbeiders in Nyasaland en Kenya er niet of nauwelijks op vooruit gingen. Verschillen in de ontwikkeling van koloniale arbeidsmarkten en de politiek met betrekking tot landonteigening kunnen de divergentie in reële lonen verklaren.

Mijn uitkomsten hebben twee belangrijke implicaties voor het debat over de 'African growth tragedy'. Allereerst geeft de stijgende levensstandaard in het grootste deel van Brits Afrika aan dat de discussie over 'extractieve' koloniale instituties verder gedifferentieerd moet worden. Ten tweede geven de resultaten meer onderbouwing voor de hypothese dat de koloniale economie eerder dynamisch dan stagnerend was, wat betekent dat het heersende pessimisme over het ontwikkelingspotentieel van Afrika geen historische basis heeft. Omdat internationale organisaties als de Wereldbank en het IMF hun beleid baseren op een te eenzijdig beeld van de Afrikaanse ontwikkelingsproblematiek, is het van cruciaal belang om een beter beeld te krijgen van de variaties in de koloniale economische erfenis.